

PORTRE-HIKAYE

KADIN SULTANLAR

SİBEL ERASLAN

TİMAS
T

KADIN SULTANLAR

Kadın, Rüya, Devlet

Sibel Eraslan

TİMAŞ YAYINLARI | 2498

Hikâye Dizisi | 32

PROJE EDITÖRÜ

Neval Akbiyık

EDITÖR

Semra Borucu

KAPAK RESMİ

Mihrimah Sultan Portresi

(Ressamı bilinmiyor)

Plock Mazovian Müzesi

KAPAK TASARIMI

Ravza Kızıltuğ

1. BASKI

Mart 2011, İstanbul

5. BASKI

Eylül 2019, İstanbul

ISBN

ISBN: 978-605-114-421-4

TİMAŞ YAYINLARI

Cağaloğlu, Alemdar Mahallesi,

Alayköşkü Caddesi, No:5, Fatih/İstanbul

Telefon: (0212) 511 24 24

timas.com.tr

timas@timas.com.tr

   timasyayingrubu

Kültür Bakanlığı Yayıncılık

Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT

Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi

Avcılar/İstanbul

Telefon: (0212) 412 17 77

Matbaa Sertifika No: 12027

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak

Timaş Basım Ticaret ve Sanayi Anonim Şirketi'ne aittir.

İzinsiz yayımlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ / 7

HAYME ANA / 13

Kadın, Rüya ve Devlet
MALHUN RABİA SULTAN / 21

İlk Göz Ağrısı
NİLÜFER HATUN / 27

İki Kumalar
ASPORÇA HATUN İLE
THEODORA (MARİA) / 39

Rubaiden Devlete
DEVLET ŞAH HATUN İLE HUNDİ KIZ / 47

Sekiz Cennet'in Sultanı
HÜMA HATUN / 55

Kahire'nin Çiçeği
ÇİÇEK SULTAN / 63

Batı'nın Güneşi Endülüs'ün Son Emiresi
AİŞE SULTAN / 73

Merkez'deki Kadın
HAFSA SULTAN / 99

Osmanlı Saltanatının Tek Boşanma Davası
ŞAHİ SULTAN / 107

Sırtı Yüksek Şehzade Cihangir'in Anası
HÜRREM SULTAN / 113

Dillere Destan Düğünüyle
AYŞE SULTAN / 131

MAHPEYKER KÖSEM SULTAN VE
GELİNİ HATİCE TURHAN SULTAN / 139

Dönemin Kadın Seyyahı
LADY MARY MONTEGU'NUN
GÜNLÜĞÜNDEN... / 147

MİHRİŞAH SULTAN'IN
GARİPLER SOFRASI... / 153

Namı Cihana Değer
BEZM-İ ÂLEM VALİDE SULTAN / 157

GÜLCEMAL SULTAN
"Çaresiz dertlere düştüm..." / 167

Beşik Alayındaki
ADİLE SULTAN / 175

Pembeli Kadın
NECİBE HANIM / 185

Son Padişah'ın Aşkı
NEVZAD (NEJAD) HANIMEFENDİ / 193

DÜRRİŞEHVAR SULTAN
"Bugün İstanbul'umda ölemiyorum..." / 203

PADİŞAHLARIN KADIN SULTANLARI VE
SULTAN KIZLARI / 211

GİRİŞ

Avukat Jacques Verges'in biz genç avukatlara verdiği dersler arasında beni en çok etkileyenlerden biridir savunma sanatı... Usta hukukçu, savunmaya hazırlanan gençlere Orta İmparatorluk dönemindeki Mısırlı hiyeroglif ustalarının tavrını salık verirdi... Hukuk, edebiyat, heykel veya mimari olması fark etmez özünde sanat duruşu varsa...

"Bir erkeğın adımını, bir kadının endamını ve en az on bir kuşun kumda atacağı adımları bilmelidir" sanatçı...

Bu kitap, kuşkusuz bir savunma metni değil... Tarih dediğimiz o uzun kumsalda, varoluşun sanatla ilgisini kurabilmeyi prova eden biri olarak, erkekler, kadınlar ve kuşlar arasındaki politik ve geleneksel kırılmayı, elimden geldiğince anlamaya ve onarmaya çalıştım... Ne bir heykeltıraşım ne de hiyeroglif ustası... Lakin kadınların ve 'en az on bir kuş'un olmadığı bir tarihin; aksak, eksik ve en önemlisi sanatsız kalacağıının farkındayım en azından...

Henüz yazılmamış bir kitapla yazılmış olanı arasında herhangi bir fark yok benim nazarımda. Çünkü hepimiz defterlerimizi

çimizde saklarız aslen ve vakti gelince kısmet, bazılarını dışarı çıkarır. Henüz kitaplaşmamış, içte saklı duran defterlerin halini, kısmetsizlikle itham ettiğim de sanılmasın. Sadece “var” ile “yok” arasındaki sarsıcı benzeşimi düşürmek istiyorum zihninize...

Uğraşısı kelimelerle olanlar, hayal ile gerçeğin arasında oldukça yoğun şekilde hatta gerilim halinde mekik dokumak zorunda kaldıkları için, hayale de en az gerçek kadar saygı duymayı öğreniyorlar bu süreçte. En azından tahayyül gücünün ve sezginin, gerçeği kavramamızda ciddi yöntemlerden biri olduğunu keşfediyor kelimecilerin pek çoğu... Bu elbette rastlantısal veya istatistiksel değil, daha çok hikmet diyebileceğim işin kaderi, sırrı ve haliyle ilgili bir mesele...

Tarihe, suçlamak için bakanlar onda aradıkları her şeyi fazlasıyla bulacaklardır, keza tarihe moral yükseltmek ve nostaljik merakla yaklaşanların da aradıklarını fazlasıyla bulacakları açık...

Tarihin çoğu kez gri, loş odalarında kalmış, tavan arasında, merdiven altında, bodrumda, çekmecelerde ya da kilitli sandıklarda unutulmuş kadın hikâyelerinin peşine düşerken, aslında kendi yüzümün peşi sıra koştuğumu çok sonraları fark edebildim... Tarih, kuşkusuz salt kronolojiden ve müzecilikten ibaret değil. Haddizatında söylencesi ve hikâyesi olmayan, tek başına tarih olamaz. Ne var ki bu “söylemek” ve “yazmak” hakkı, keyfi bir ölçü ya da rövanş alışı da dönüşmemeli. Bunun elbette farkındayım. Özellikle Osmanlı tarihi üzerinden oldukça popüler şekilde süren yağmacılığa da en az, tarihi salt doğrusal bir çizgide ilerlemiş kronolojiye indirgeyen eril bakış kadar uzaktayım...

Son dönemde revaçta olan yerli oryantalist bakış, bizi Osmanlı tarihine yakınlaştıracığı yerde, inşa ettiği merkezkaç kuvvet eşliğinde yeni bir mesafenin oluşmasına sebep oluyor. Oluşan bu mesafeden en fazla yaralanansa yine kadın kimliği... Fit-

ne ve fesat sebebi, şer yönetimlerin kaynağı, adaletsizliklerin merkezi, dişiliğiyle devlet ve siyaset işlerine karışan şu meşhur kimlik... “Cariye, odalık, Türk lokumu” gibi indirgemeci ezber üzerinden bizlere dayatılan resim galerisi... Tüm bunlar asap bozucu olmanın yanı sıra, bugüne ve şimdiye dair varoluş performansımızı da emip yok etmeye azmediyor...

Oysa haklarında nice haksız yorumlar yaparak kalem oynattığımız Sultan kadınların inşa ve ihya ettirdiği bir şehir topografyasında yaşıyoruz. Halen binlerce hastaya hizmet veren Haseki Hastanesi'nin banisinin, Hürrem Sultan olduğunu kaçımız biliyoruz? Ya da Bezm-i Âlem Valide Sultan'ın asırlardır hastane, lise ve üniversite olarak hizmet veren vakfiyesinden kaçımız haberdarız? Mihrişah Sultan'ın Eyüp'te inşa ettirdiği ve yüzyıllardır gurebaya aş dağıtan aşevi, imaret vazifesini günümüzde dahi ifa ediyor...

Siyasi tarihlerin yanı sıra sivil tarihlerin yazılması gerektiği aşikar. Bosna'dan Yemen'e, Hicaz'dan Kudüs'e, Amasya'dan Diyarbakır'a, Balkanlar'dan Pakistan'a kadar Osmanlı hinterlandındaki coğrafyanın “vakıf” atlası çıkartıldığında, hem sivil hem de kadınlara dair tarihi performans günışığına kavuşacaktır...

Elinizdeki kitap, bir savunma metni değil.

Zaten tarih de içi eski fotoğraflarla dolu, can sıkıcı bavuluyla gezinen ihtiyar bir adam değil... Bana sorarsanız o, büyük bir ailede herkes yattıktan sonra odalarda huzurla dolanan ılık bir hava... Yapabileceği, bir günü daha geride bırakmış insanoğlunun saatlerini sabaha kurmaktan fazla bir şey değil... Tıpkı bir kum saatinin ters çevrildikten sonra diğer tarafa akan kumlarının salınımları ya da biz uyurken bile mesaisine devam eden akıllı bir yelkovan veya maun konsolun üzerinden çevreye baygın baygın bakan pirinç şamdanların kollarındaki toz gibi... Tarih de geceyi gündüze bağlayan usta bir örgücüdür çoğu kez...

Örgüsü, kendisine soru soran tüm çocuklara aynı cevapları taşımaz. Böyle davranması bir bakıma iyidir de... Yani çok konuşkan biri değildir tarih... Eğer bu kitabın konusu matematik olsaydı, tüm cevapları cebinde taşıyan bilgiç bir öğretmen edasıyla yazdırabilirdi kendisini... Ama tarih, geçip giden hayatın aslında ta kendisi olarak böyle davranmaz bizlere... Zannedildiğinin aksine, üç boyutlu da değildir tarih. Onun ebadı zamandan ibaret ve zaman salınımları, burgaçları, gidiş dönüşleri olan acayip ve içinden çıkılmaz bir yol... Geçmiş, geleceği, yakını ve uzağı var. En önemlisi, ancak siz onu düşünürken var olan haliyle, kısacık bir anda devranlar ve haller çeviren akıl almaz bir yapı... Her an yeniden yapılan, fark edilen, duyumsanan, örülen halleriyle tarih ve zaman, zihin dünyamızı andırıyor daha çok...

Ve Kalem...

Yazgının ağırlığı, yaratıldığı ilk günden bu yana Kalem'in belini bük müştür... Tarih biraz eğriliğe yatkın ise sebebi Kalem'in hallerinden...

Tarihin eğik boynunu ve suskunluğunu seviyorum... Buyurgan bir efendiden çok, görmüş geçirmiş derbederliği ile yanına derhal bir sandalye çekip konuşmanızı bekleyen halini... Siz sordukça yavaş yavaş açıyor kendini, çoğu kez susuyor ya da unutmuş gibi davranıyor ve sanki sizin devam etmenizi isteyen bu haliyle yarım bırakılmış bir rapsodiyi veya sonu anlatılmamış bir masalı andırıyor... Herkes kendi altınını, nasibi kadarıyla çıkaracaktır bu nehirden... Tarihin bir ucu, bu yüzden biraz hikâyedir; hayatımızın hikâyesi...

Kadın Sultanlar, susma aralıkları tarafımdan ince tellerle bağlanmış hikâyelerden oluşuyor... Yemin etsem başımın asla ağrımayacağı kadar sadık kaldım tarihin bana kısık sesle anlattıklarına.

Fakat tarihin kâh korkup da sustuğu, kâh önemsemeyip atladığı veya başka sebeplerle geçiştirdiği kısımlar da oldu ki onun sessiz kaldığı bu odalarda, Kadın Sultanlarla baş başa idim... Bana iyi davrandılar, peşinen söyleyeyim...

Sağ işaret parmaklarında taşıdıkları Saltanat Mührü'nden çok, gözlerindeki sürmenin hesabını vermeye o kadar çok alışmışlardı ki... Oba'dan Saray'a yürüyen devletli talihleri, onları asırlar sonra gemilerle gelip ayak basacakları diyar arayan bir yurtсуza dönüştürdüğünde bile anlatacak çok şeyleri vardı...

Kutlu Osmanoğlu rüyasının başını tutuyordu, Osman Gazi'nin babaannesi Hayme Hatun. Son Padişahın haciz konmuş tabutuyla baş başa kaldığı ıssız odada günlerce ağlayan vatansız Nevzad Hanımefendi ise bambaşka bir kâbus kıyısında... Prenses Mevhibe Celalettin'e, Anadolu turnelerine çıkan ikinci sınıf bir tiyatro grubunda sahne sırasını beklerken rastladık. Ya makyaj takımının içine ya da dibi hiç görülmeyen kadehlerin ardına sığınırken bulduk onu... Kitap henüz tamamlanmamıştı ki, Son Halife'nin kızı Dürrişehvar Sultan da ayrıldı aramızdan... İstanbul'a hasret gitti, namazını kılacak birkaç kişi zorla bulundu gurbet ellerde...

Ve suskunluk, hatırasızlık! En çok buydu bizi çarpan, hikâyeleri kaleme alırken... Tarihi şimdiye kadar erkek kumandanlar, kralar ve azizler üzerinden yazanların da elbette payı vardır kadınların bu suskunluklarında...

Elinizdeki kitap, bir çeşit hatıra defteri. Tarihi can sıkıcı bir ihtiyar olarak görmediğimizden olsa gerek hikâye etme yolunu tercih ettik... Çünkü, tarihin nefesidir hikâye!

Kıyamet günü Son Meleğin son nefesine kadar devam edecek soluklarımızdır tarihi yazan... Hesap Günü terazi kefelinde tartılacak da yine hikâyelerimiz...

Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu
Osman Gazi'nin babaannesi, Ertuğrul
Gazi'nin annesi, Kayı Boyu Beyi Gündüz
Alp'in eşi.

HAYME ANA

Ağaç Kokusu...

Bir kokunun peşindeydi uzun zamandır Hünkâr...

Şeyh-ül Ekber Muhyiddin-i Arabî'ye ait Füsus-ul Hikem'in hatminde, ne vakit sıra Peygamber-i Zîşan Efendimiz Hz. Muhammed'le (sav) ilgili fassa gelse büyük bir düşünce kaplardı Hünkâr'ın zihnini...

Osmanlı Hükümdarı Abdülhamid-i Sani, her Füsus Hatmi'nde aynı ağır yükün altına girerdi kendi vicdan mahkemesinde...

"Kadınlardan hilkatın kokusu tüter" demektedir bu fassında Şeyh-ül Ekber...

Hilkatın kokusu, yani yaradılışın sırrı ve sanatı.

Dünyada hangi çocuk, bu cümleyi işitir de büyükannesini merak etmez ki... Ya da kim bu cümleyi işitir de aynı anda çocukluğuna gitmez ki...

Çoktan beri Hünkâr'ın zihnini meşgul eden bir meseleydi, büyük ninesi Hayme Hatun...

Memalik-i Osmaniye'nin Sultanı, Abdülhamid-i Sani için kıymetli bir vasiyet gibiydi büyük ninesi... Kendisi, büyük çınarın dallanıp budaklandığı, boy attığı gümrak yaprakların tacını taşıırken, onu bu kutlu ağaca oğul kılmış büyük ninesi, hanedan ağacının kökü o büyük kadın... Hayme Hatun... Ve ondan tüten yaradılış sırrının kokusu...

Bu kokunun peşindeydi Hünkâr...

Horasan'dan yola çıkan Kayı Boyu'nun uzun bir devr-i âlemle, önce Ahlat, ardından Haleb-i Şerif'e uzanan, gündüzlerin geceleri, yazların kışları kovaladığı ve Kayı Boyu'nun ancak en azimli ve sabırlı yürüyüşçülerinin ayakta kalabildiği o zorlu yolculukta, "Kayı'nın sırat köprüsünden geçtiği gün" denilen zamanda, işte tüm o masallardan ve tarihlerden geçerek mayalanmış yazgının içinde esen bir hayat rüzgârıydı Hayme Hatun...

Kayı Boyu Reisi Gündüzalp'ın yanında kendilerini takip eden oymaklara öncülük eden sabırlı bir yol göstericiydi Hayme Hatun...

Ta ki...

Ta ki Fırat'ı geçip Anadolu yaylasına intikal edeler, Sultan Keykubat tarafından Kayılara ikta edilmiş Engürü'nün Karacadağ yaylasına varalar...

Lakin, ne mümkün!

Hız. Azrail (as) yollarını kesmiş, Gündüzalp'ın hayat defterini dürüp son nefesinin mührünü, Fırat nehrinin üzerinde vurmuş da geçmiş... İna lillahi ve inna ileyhi raciun!

Evlad-ı Resul'e Kerbela günü, mücrimlerce yasaklanmış aynı Fırat, bu sefer de güzeller güzeli, yiğitler yiğidi Kayı Beyi Gündüzalp'a mezar olmuş. Sendeleyen atının terkisinden, iştahlı nehrin burgaçlarının arasına düşüveren bahadır, bedenini çepeçevre saran zırhına "kefenimdir" diyip sarılmış, kelime-i

şahadetiyle Nehr-i Fırat'tan ahirete bil-kaderiallah, intikal edivermişti...

Uzun yolun yorgunluğu, çekilen meşakkatler ve istikbale dair belirsizlik çepeçevre sarmıştı Boyun etrafını... Her şeyden evvel yurt kurma galesi içindeki Kayı Boyu'nun aksakallı bilgeleri bu ani ve feci ölüm karşısında derhal icap edeni yapıp defin ve ihtiram âdetlerini yerine getirmişlerdi. Ardından da Hayme Hatun'u ortalarına alıp vaaz ü nasihat ile ağlayıp da saçını başını yolmayı derhal terk ederek, behemehal kılıncı tutup at binmesini öğütlemişlerdi... Yolcu yolunda gerekti... Ağlamak, ağlamayı çağırır, dostu acıtır, düşmanı güldürürdü... Haritaları, iklimleri ve dahi koskoca bir kıtayı geride bırakıp çıktıkları, uğruna nice gömlek yırtıp, nice ciğerlerin göz göz delindiği bu kavim göçünde, ne geri dönüşe ne dağılmaya ne de kuzguna yem olmaya zinhar mahal yok amma ve lakin vebal vardı...

Nitekim dedikleri gibi oldu.

Ak saçlı kocakarılar, yiğidinin ardından ağlayan taze gelini susturup başına kara yas çarını vurdular, Fırat'tan çıkarttıkları Baba Gündüzalp'ın ucu çift dilli Zülfikarını Fetih Suresi'ni okuya okuya ol tazenin ellerine tutuşturdular.

İlkin ince bilekleri zebella gibi ağır kılıncı taşımaktan incinircesine titrediyse de bi-iznillah ve keremallah, Esmâ-i Hüsna'nın da istimdadıyla, Âli Resul'ün ve Ehli Beyt'inin de himmet ve şefaatiyle, Hayme Hatun'un avuçlarına pek bir yaraştı kılıncı...

"Maşallah" diye temenna edip cesaret vermek için ayağa kalktı cümle taziyeciler... Gündüzalp'ın kırk ince belli eren kızla gezen gonca tenli hatunundan, eli kılıç tutan, oymaklarını dört yele karşı, dört binler kere hiç savrulmadan dimdik tutan bir dişî cengaver peyda oluverdiğine, onlar dahi şaşıp kaldılar...

“Ne durursunuz a? Yürüsenize Eyyühel Kayı!” diye ünlediğinde, sesinin kayalıklara çarptığı yerden yalduz yalduz ateşler çıkar, rüzgârın kor haline getirdiği ateş, Kayı’nın cümlesini toparlardı. Toprak onlara sırt verip yol açar, su hayırlı bir evlat gibi her nereye konsalar, derhal ellerinden öpüp kuyulardan taşar, peşleri sıra yol alırdı.

“Bismillah” dedi mi Hayme Hatun, ne aç kalırlardı ne de açık... Anasır-ı Erbaa, hayat veren dört unsur: toprak, hava, su ve ateş... Dördü de bu anaç süvarinin yardımcısı gibi çalışırdı, tebarekallah...

Hayme Hatun, nice meşakkatle taşıyivermişti boyunu, Karacadağ’a...

Lakin kavim göçüdür, ne kavgası eksik olur ne nizası, belası, hatta kazası... Atlattıkları birçok maceradan sonra Hayme Hatun öncülüğünde yürüyen Kayılar, sahil-i selametlerini, ancak Domaniç ve Söğüt’e yaslanarak buldular...

Hayme Hatun’un dört sürmeli kartalı, dört alnı gümüşlü küheylanı, dört yiğitler yiğidi oğulcuğu vardı ki dördü de gazi, dördü de alperen: Sungur Tekin, Gündoğdu, Ertuğrul ve Dünder... Horasan’dan çıkıp da önce Domaniç, ardından Söğüt’te hayat bulacak ulu çınarın kökleri gibiydiler, maşallah...

Dile kolay, yedi bin kulaç mesafeyi bin kez yürüyüp de gelmişlerdi Anadolu’ya...

Yazgı mühürlerinin Domaniç’e vurulmasından bellidir, Maveraünnehir’den gelseler de elan konakladıkları bu topraktanır özleri... Derler ki Ademoğlunun vücudu vakti zamanında hangi topraktan karılmışsa, cihanı dolaşıp da gelip varacağı, ikamet eyleyip de son nefesini vereceği yer de aynı zemine isabet edermiş...

“Allah Allah” der, “La havle” çekerdi Hayme Hatun yaşlılık günlerinin tefekkür vakitlerinde...

“Sabırlı sabırsız nice nehirden geçip kahırlı kahırsız nice dağı aşıp da konduğumuz şu yurdun toprağından halk etmiş zahir bizi Yüce Mevlam” derdi.

Günler günleri, aylar yılları kovalamış, onunla birlikte saçını ağartıp belini bükmüş kırk ince belli kız yoldaşı, bir nicedir “Kırk Bacılar” diye ünlenir olmuştu. Kırk Bacılar da cevap verirlerdi Hayme Ana’ya yorgun bedenleriyle, “Belî hatunumuz, Belî... Bizi bu topraktan karmış Yüce Mevlamız”...

Konak vaktinin sonlarıydı... Kışlağa çıktığı Domaniç’in Çarşamba Tepesi’nde gözlerini yumdu hayata Hayme Ana... Onun tuttuğu kılınca, bundan kelli, önce oğlu Ertuğrul, ardından torunu Osman Gazi tutacaktı... Osman Gazi’nin göğsünden inşirah edip peyda olacak o kutlu ağacın dalları ve yaprakları hep Hayme Ana kokacaktı...

Hayme Ana...

Ağaç kokusu...

Anne ağaç...

Hilkatin buğusu...

Yaradılışın sırrı...

Çınar kokusu...

Şeyh-ül Ekber’in Hint ülkesinden gelen el yazması Hikem’inin son hatminin ardından, ehli keşşaf çıkarmaya karar verdi yüce Hünkâr Abdülhamid-i Sani... Büyük ninesini, yani kutlu ağacın köklerindeki anaç ruhu tazim ve vasiyet-i devleti ikame etmek için... Ehli keşşafı Domaniç yaylasına yollayacaktı. Biraz yazılı tarihin, biraz da irfani keşif ve vehbi kerametın yardımını ile çizilecek yol haritası eşliğinde, büyük ninesinin kabr-i şerifini türbeleştirme ve vasiyetini kaim eylemekti niyeti...

Hünkâr'ın atadığı keşşaf, dört saygıdeğer bilgeden müteşekkil idi... Keşşafın, yolu izi silinip unutkanlık yelinin üstünü örttüğü bu eski höyüğü bulup çıkarması, ardından ihyası elbette kolay ilim değildi...

Lakin Domaniç'e vardıklarında, danıştıkları yöre halkı onları, Karakeçeli Yörüklerine yönlendirmişti. Keşşaf, biraz zahmetle de olsa kışlak yollarında bekledikleri Karakeçeli Yörüklerine on beşinci günün sonunda rastlamışlardı. Karakeçelilerce baş tacı edilmişler, yere yamağa konulamamışlardı... "Meğer ki Hayme Hatun'un peşindeler... Meğer ki Hünkâr Hazretleri, büyük validelerini merak ider imiş... Meğer ki Hanedan-ı Osman, Kayıların töresiyle hâlâ hıfzeder, ihtiram idermiş..." Maşallah temennası çekip Keşşafı derhal Baba Dervişlerinin huzuruna çıkarmışlar. Hünkâr hazretlerinin kendilerine bahşedip yolladığı kıymetli hediyeleri huzura serip diz kırarak sohbet nizamınca halkaya icabet etmişler...

Baba Derviş, Keşşafın dört olduğunu görünce, ziyadesiyle memnun olmuş, bunun sahih bir işaret olduğundan bahisle, sohbetine başlamıştı...

"Hak Sübhanehu Teala, Adem Aleyhisselamı dört dürlü nesneden yarattı ve hem Ademoğlunu da dört güruh kıldı kim, bu dördünün de ayrı ibadetleri, ayrı arzuları, ayrı halleri vardır... Ademoğlu dört unsurdan karılmıştır; evvel yelden, sonra ataştan, sonra sudan, sonra da topraktan ki Ademoğlunun halları da bu dört halden neşet ede..."

Birinci bölük, abidlerdir ki, özleri rüzigardan, yeldendir. Temiz ve kavidir bu güruh, ehli şeriattandır. Yel esmese tohum düşmez cevhere, hem temiz ile murdarı, iş bu şariat rüzigarıdır furkan ettiren... Namaz kılarlar, oruç tutarlar, zekât verirler, savaştan

ve cihattan korkmaz çekinmezler. Tertemiz bir gürühtür rüzgâr ehli olanlar. Dünyayı terk idüp ahirete varmaktır arzuları. Lakin aralarında çoktur, birbirini çekemeyenleri, nefret, cimrilik, kendini ulu görmek ve kibir gibi hastalıklara çoktur düşenleri... İkinci bölük, zahidlerdir ki, özleri oddan, ataşandır. İşleri tarikattır ki, köz gibi yansalar gerektir. Her kim ki bu dünyada kendini yaksa, ahirette ferahtadır. İçleri yandıkça gözleri ağlar, ağlar da kendinden geçer bu âşıkların. Nereden gelip nereye gittiklerin bilmezler. Zahidlerin ibadeti zikirdir. Lakin kapı önlerinde ağlaşmaktadır belî, kapıdan içerü geçebülenleri pek azdır...

Üçüncü bölük kimseler ariflerdir ki bunların özi sudan gelir. İşleri marifettir. Hem temizdirler hem de temizleyen, tıpkı akarsu misali. Lakin sözlerinin vardır üç tane ön ciheti ve vardır sadece bir tane art ciheti. Dinlesen ne dediklerini tam işitemezsin, mahcup ederler seni. Hangi kaba girseler, o kab su gibi temiz olur. Şeriat güruhu, elbisesini ve ellerini yuğarsa temiz bilir kendini, lakin marifet ehli için elbiseyi giyen ve yuğan el de temiz olmalıdır ki insanın içiyle uğraşır bir topluluktur kendileri... Onlar Allah'ı sever, Allah da onları. Ariflerin ibadeti tefekkürdür. Her haliyle Allah'a razı geldiklerinden, hallerine bakmaz, neşe içindedirler de seni şaşurturlar...

Dördüncü bölük, muhiblerdir ki, asılları topraktır, turabtur. Muhibler, boyun eğen ve razı gelen bir topluluktur. Muhiblere sual ederler: 'Asıl kimdir, ata mıdır, yoksa ana mıdır' deyu... Muhibban cevap eyler: 'Çok kimesne derler kü; ana asıldır ata köktür. Lakin bizim katımızda ata asıldır, ana kökdür. Çünkü asıl tohumdur. Yere ekilince kök olur...'

Buraya Hayme Anamızı sormaya mı geldiniz, yani kökünüzden haberler işitmeye geldiniz, temiz tohum, temiz kök üzeresiniz.

Ağacınız ağacımızdır, selam olsun, kökünün üzerinde daim bulsun...

Keşşaf Efendiler merak ederse, biz Muhibbanız, Muhib Dervişlerdeniz... Muhibbin ibadeti duadır, seyirdir, müşahededir. Arzuları Allah'ı bulmak, kendilerini O'nda kayıp itmek, O'nun ilen hem dem bir olup tevhid bulmaktır. 'Nefsin bilen, Rabbin bilir' sözünün sırrına ermektür. Allah erenlerden eyesün..."

Derviş Baba'nın sohbet halkasında onu can kulağıyla dinleyen Yörükler, bir ağızdan "Ya Rabbena, Ya Allah" deyince, ehli Keşşaf, sohbet hitamına geldiklerini anlamışlardı...

Ertesi günlerde Karakeçezade Derviş Baba'nın marifeti ve duasıyla, Hayme Ana'nın kabri şerifi keşfedildi. Höyüğü bulunup tezyin edildi, türbesi çatılıp imarı ve vakfiyesi nizam edildi... Yüce Hünkâr Abdülhamid-i Sani, dönüşlerinde kaşiflerine hediye sundu.

Şeyh-ül Ekber'in bu defa Mağrib'den hediye edilmiş ceylan derisi ve altın kaplama el yazması Hikem nüshasında, Muhammed (sav) Fassını gönül rahatlığıyla okuyacak, dinleyecekti artık Hünkâr...

"Bana dünyanızdan üç şey sevdirdi: kadın, güzel koku ve gözümün nuru namaz" diyen Peygamber-i Zîşan'ın (Allahın selam ve salatı her daim onun ve ailesinin, evladının üzerine olsun) bir vasiyeti idi adeta büyük ninesi...

Hayme Ana'dan Kayı Boyu'nun ve Osmanogulları'nın hilkat kokusu yükseliyordu...

Bu kadın, kutlu ağacın kökü, kokusuydu besbelli...

"Belî..." dedi Hünkâr...

"Belî..."

Şeyh Edebalı'nın kızı. Osman Bey'in eşi.

Kadın, Rüya ve Devlet MALHUN RABİA SULTAN

“Rüya devlettir” derdi, beni büyüten Rumeli kadınları...

Asla üşenmezlerdi biz çocukların gördüğü düşleri dinlemekten ve hiçbir zaman kötüye yormazlardı anlattıklarımızı. *“Rüya görmeyen devlet bulamaz”* derlerdi hep... “Devlet kuşu” nun kanatlarından düşen bir tüydü onların nazarında gördüklerimiz. Belli etmeseler de çok yorgundular aslında. Göç kösünün hicranlı nağmeleri arasında bir serhadden bir ricate savrulan bu muhacir kadınlar, elbette güçlü olmalıydılar, olmak zorundaydılar...

Belki de sırf bir rüyanın hatırıdır onları ayakta azimle tutan...

Onlar, bir rüyadan devlet çıkaran milletin, bir devleti rüya ile ayakta tutmaya çalışan anneleri gibiydiler...

Annelerimizin sabrında, varoluşun sırrı gizlidir. Ölüm sonrası hayata salınırken de belki bu yüzden, bir şeycikler taşıyamayız da ötelere, bir anamızın adıyla künyemiz...

Devletleşme serüvenimizin odak noktasında duran ve hepimizin annesi olan bir kadından bahis açmak istiyorum: Malhun Hatun'dan...

Şeyh Edebali'nin kızı;

Osman Gazi'nin eşi;

Orhan Gazi'nin anası...

Evlattır, eştir, anadır, arkadaştır, yoldaştır, kadındır ama hepsinden önce görülmüş bir rüya, bir devlettir Malhun Hatun...

Tarihçi Solakzade, Şeyh Edebali kızı Malhun Hatun'un bir diğer isminin de Rabia olduğunu zikreder. Malhun Rabia Sultan, hem ismi hem cismiyle hem isminin ima ettiği büyük rüya hem de cisminin işaret ettiği kutlu Osman Gazi soyuyla, "Devlet nasıl olunur?" sorusunun da anahtarı gibidir. Asıldır, temeldir, mayadır. Yüzü geleceğe dönük, kutlu kök hücredir...

"Bir kadın dört şey için nikâh edilir" der, Hz. Peygamber(sav) "soyu, dini, mülkü ve güzelliği için..." Ardından da nasihatini, "sen dindar olanı tercih et" diye tamamlar...

Malhun Hatun'un nikâhından murat neydi tam olarak bilemiyoruz ama soyca soylu idi... Moğol istilasına karşı Anadolu'yu çelik zırh gibi koruyacak Şeyh Nasiruddin Mahmud (Ahi Evran), Baba İlyas, Hacı Bektaş, Mevlana Rumi gibi büyük üstat ve dervişlerin yolundan giden bir fedaiydi babası Şeyh Edebali... Alperendi, mücahitti.

İbni Battuta'nın seyahatnamesinde, Ahi Evran yolunun sadece zikir halkasından ibaret bir tarikat olmadığını okuruz. Sanat ve ticaret ahlakını, toplumsal dayanışmayı, eğitim ve öğretimi de içine alan bir hayata bakış açıydı ahilik... Ahilikten, devleti kendi içinden örüp örgütleyen, devlete beden olan bir toplum-sallaşma olarak bahseder Battuta...

İşte Malhun Hatun'un babası Şeyh Edebali, bir taraftan İslami bilinç ve tebliğ işiyle yani manevi eğitimle uğraşan, diğer taraftan da Anadolu coğrafyasının İslamlaşmasını toplumsal ve askeri planda destekleyip organize eden mühim bir gücü...